

Андрій Шаповал,

канд. іст. наук, старш. наук. співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Наукова спадщина С. Я. Парамонова у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

У статті розглянуто наукову спадщину відомого українського зоолога, історика, літературознавця, поета, письменника С. Я. Парамонова, яка зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Особливу увагу приділено науковим та публіцистичним працям вченого, що не увійшли до його опублікованої бібліографії.

К л ю ч о в і с л о в а: С. Я. Парамонов, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, наукова спадщина, «Збірник праць Зоологічного музею», щомісячники «Українське слово», «Віра й культура».

Покасть відомого українського ентомолога, історика, літературознавця, поета, письменника Сергія Яковича Парамонова (1894–1967) викликає сталий інтерес у істориків науки і бібліографів. Серед світового наукового співтовариства він здобув славу як біолог, котрий зробив вагомий внесок у розвиток диптерології, палеоентомології. Наукові праці вченого-систематика й сьогодні залишаються актуальними. Перу С. Я. Парамонова належать також ґрунтовні дослідження з історії слов'ян, походження Русі,

численні літературознавчі праці, публіцистичні есе, оповідання та поезії, опубліковані під псевдонімом «Сергей Лесной». Саме завдяки його творам науковцям і громадськості стало відомо про «Велесову книгу», яку С. Я. Парамонов вважав справжнім протослов'янським документом і до популяризації якої докладав чимало зусиль.

У наш час праці С. Я. Парамонова, присвячені історії доолегової Русі, дослідженню «Велесової книги», його збірки поезій та оповідань, літературознавчі статті й публіцистичні нариси приверта-

ють дедалі більшу увагу не тільки дослідників, а й пересічних читачів. Про це свідчать як регулярні перевидання книг С. Я. Парамонова (упродовж 1995–2015 рр. було перевидано близько 20 його творів), так і високий рейтинг його інтернет-видань. Кожна з цих публікацій, зазвичай, супроводжувалася нарисами про біографію та творчість С. Я. Парамонова, у яких поряд із достовірною інформацією про його життя і діяльність, на жаль, наводилися й помилкові відомості.

Першою спробою комплексної реконструкції наукової біографії С. Я. Парамонова стала праця завідувача відділу загальної та прикладної ентомології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, д-ра біологічних наук В. О. Корнеєва «Справжнє життя Сергея Лесного», опублікована в онлайн-журналі «Українська ентомофауністика» з нагоди 120-річчя від дня народження вченого [1]. До статті була додана, підготовлена В. О. Корнеєвим і науковим співробітником Центру ентомологічних досліджень Бішопівського музею у Гонулулу (Гвінея) Н. Л. Евеньюйсом, бібліографія біологічних праць С. Я. Парамонова [2], де у більш повному обсязі репрезентовано набуток вченого в галузі біології порівняно з бібліографією 1969 р., яку опублікувала Зента Розалія Лієпа [3], технічний асистент Сергія Яковича під час його роботи в Інституті ентомології Державного об'єднання наукових і прикладних досліджень (CSIRO) у м. Канберра (Австралія). Публікація містила й, вперше складений В. О. Корнеєвим разом з істориком А. М. Кравцовим та д-ром філологічних наук Ю. І. Ковалевим, бібліографічний список літературних творів, спогадів, історичних, літературознавчих і публіцистичних праць С. Я. Парамонова [4]. До ювілею вченого також вийшло декілька статей [5], присвячених його творчості. Всі ці дослідження заклали підґрунтя для вивчення біографії та наукової спадщини С. Я. Парамонова. Проте нерозробленість джерельної бази перешкоджає максимально повному відтворенню життєвого і творчого шляху вченого.

Мета статті – окреслити наукову спадщину С. Я. Парамонова, що відклася у фондах НБУВ, та на основі виявлених джерел доповнити бібліографію вченого.

Наукові, публіцистичні праці, поетичні твори С. Я. Парамонова представлені в особовому фонді вченого (ф. 310), архівних фондах академіка НАН України О. П. Маркевича (ф. 121) та Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена АН УРСР (ф. 258), які зберігаються в Інституті архівознавства НБУВ, в інших підрозділах бібліотеки, зокрема у відділі

бібліотечних зібрань та історичних колекцій, відділі газетних фондів, відділі зарубіжної україніки, універсальному підсобному фонді та ін. У НБУВ зберігаються монографії, брошури, статті, рецензії, тези доповідей, некрологи, збірка поезій і спогади С. Я. Парамонова, що вийшли друком українською, російською, німецькою та англійською мовами протягом 1915–2002 рр., деякі з них підписані псевдонімом «Сергей Лесной». Вони репрезентують три основні етапи творчості вченого, які хронологічно охоплюють такі періоди: 1) 1915-й – перша половина 1941 р. – наукова діяльність С. Я. Парамонова часів навчання у Київському університеті та роботи в академічних установах України; 2) друга половина 1941-го – 1943 р. – наукова та публіцистична діяльність вченого в окупованому Києві; 3) 1943–1967 рр. – творча діяльність С. Я. Парамонова в еміграції.

Перший період наукової діяльності С. Я. Парамонова у фондах НБУВ представлений численними працями вченого з проблем охорони природи, диптерології, систематики, теорії виду та видоутворення.

У фонді відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ зберігаються студентські розвідки С. Я. Парамонова. Зокрема, перша наукова стаття С. Я. Парамонова «До знаходження плямистої зозулі [*Coccystes glandarius* (Linn.)] у Бессарабії», опублікована 1915 р. у «Орнитологическом вестнике», та його нарис про експедицію біологів Київського університету до Астраханської губернії з метою дослідження флори і фауни гір Велике Богдо і Улаган – «Поїздка на Баскунчак і Ельтон» (1917), що побачила світ у журналі Петроградського товариства природознавців «Любитель природы».

Значний масив наукових праць С. Я. Парамонова відклався у фонді періодичних видань НБУВ. Насамперед відзначимо статті вченого «Про зникаючих птахів плавнів Дністра» («Природа и охота на Украине», 1924) і «Завдання мисливського господарства в гирлі Дністра» («Украинский охотник и рыболов», 1925). Ці публікації стали результатом більш ніж десятирічних спостережень (з 1911 р.) С. Я. Парамонова за орнітофауною плавнів Подністров'я, для збереження і відновлення якої вчений пропонував створити у гирлі Дністра заказник для птахів і риб.

1921 р. у «Зоологічному журналі України» вийшла праця С. Я. Парамонова, присвячена бомбілідам Київщини («Муха-жалібниця» (*Anthrax occultus*), (Diptera) на Київщині»). Бринівки від того часу стали предметом постійних наукових зацікавлень уче-

ного. Результати своїх досліджень з диптерології у довоєнний період С. Я. Парамонова оприлюднив у понад 30 публікаціях, у т. ч. 9 наукових статтях та серії розвідок під загальною назвою «Диптерологічні фрагменти», що побачили світ у «Записках фізично-математичного відділу ВУАН», «Збірнику праць Зоологічного музею» та «Журналі Біо-Зоологічного циклу». Майже всі диптерологічні праці С. Я. Парамонова зберігаються у фондах НБУВ [6].

Щоб ознайомити світову ентомологічну спільноту з власними розробками, С. Я. Парамонов надсилав свої статті до європейських німецькомовних часописів, зокрема «Kopowia» (Відень, Австрія), «Zoologischer Anzeiger» (Берлін, Німеччина), «Zeitschrift für wissenschaftliche Insektenbiologie» (Берлін, Німеччина), «Archiv für Naturgeschichte» (Берлін, Німеччина), «Societas Entomologica» (Штутгарт, Німеччина). Цікаво, що матеріали, подані до українських видань «Записки фізично-математичного відділу ВУАН, «Збірник праць Зоологічного музею», також публікувалися німецькою – мовою, якою найбільш часто послуговувалися фахівці-диптерологи. Із закордонних публікацій С. Я. Парамонова довоєнного періоду в бібліотеці відклася стаття «Zur Kenntnis der Gattung *Anastoechus* O. S. (Bombyliidae, Diptera) (I)» (1925), опублікована на шпальтах берлінського журналу «Archiv für Naturgeschichte».

С. Я. Парамонов підтримав ідею директора Зоологічного музею Всеукраїнської академії наук В. О. Караваєва щодо організації видання «Збірника праць Зоологічного музею», який почав виходити з 1926 р. У 1927 р. учений став технічним редактором збірника, а протягом 1934–1937 рр. він виходив під його загальною редакцією. Коли у 1938 р. постало питання про припинення друку «Збірника праць Зоологічного музею», С. Я. Парамонов звернувся до дирекції Інституту зоології та біології АН УРСР з доповідною запискою, у якій переконливо обґрунтував доцільність продовження видання наукового збірника. Думка вченого була врахована.

Саме у «Збірнику праць Зоологічного музею» та у всесоюзних наукових часописах «Успехи современной биологии», «Зоологический журнал» і «Советская ботаника» С. Я. Парамонов публікував результати своїх досліджень з питань зоологічної систематики проблем теорії виду та видоутворення. У фондах НБУВ зберігається низка статей вченого з цієї проблематики: «Сучасна систематика, її методи та завдання» (1934), «Методи сучасної зоосистематики (зоогеографії). 1. Хімічний метод» (1935), «Чи повинна бути система тварин філогене-

тичною» (1937), «Чи повинна бути біосистематика філогенетичною?» (1939), «Сучасна зоологічна систематика, її теоретичні та практичні завдання» (1939), «Чи можлива побудова єдиної біологічної системи нижчих таксономічних одиниць» (1940). «Деякі нові дані про утворення нових видів, як наслідок острівної ізоляції» (1934), «Проблема видоутворення і ареал» (1935). У травні 1941 р. С. Я. Парамонов виступив на конференції з вивчення флори і фауни України з доповіддю «Проблема виду в зоології», тези якої під назвою «Вид у біології. Характеристика, обсяг і формулювання поняття» виявлено серед документів архівного фонду Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена АН УРСР [7].

У НБУВ можна ознайомитися не тільки з теоретичними працями С. Я. Парамонова, а й дослідженнями, що мають суто практичне значення, адже вчений співпрацював із численними науково-дослідними сільськогосподарськими станціями і медичними лабораторіями України, Криму, Кавказу, Туркестану, Південного Сибіру тощо. Так, на базі праці С. Я. Парамонова «Личинки мух як засіб проти гангрени, остеомієліта тощо» у клініці професора О. П. Кримова у Києві проводилися дослідження з метою вироблення екстракту для лікування важких хвороб. Практичну спрямованість мають й інші праці вченого [8].

В універсальному підсобному фонді НБУВ відклася монографія С. Я. Парамонова: «Шлункові оводи і боротьба з ними» (1940) (її вчений підготував на замовлення Київського зоопарку) та «Родина Bombyliidae (підродина Bombyliinae)», що побачила світ наприкінці 1940 р. в «Издательстве Академии наук СССР» як окремий том серії «Фауна СССР».

Чи не останньою публікацією С. Я. Парамонова напередодні війни була стаття-некролог про видатного українського ентомолога, одного з фундаторів і керівників Зоологічного музею АН України В. О. Караваєва у «Збірнику праць Зоологічного музею». Слід додати, що Сергій Якович також був співавтором некрологів про вчених-зоологів О. Г. Лебедева і М. М. Левітта, опублікованих у 1936 р. у часописі «Вісті АН УРСР».

Наукова та публіцистична діяльність С. Я. Парамонова у 1941–1943 рр. й до сьогодні залишається майже недослідженою. Під час німецької окупації Києва він співпрацював з часописами «Українське слово», «Нове українське слово», «Последние новости». На жаль, його публікації у цих виданнях не відображені в уже оприлюднених бібліо-

графіях. На шпальтах часописів, що зберігаються у відділі газетних фондів НБУВ, побачили світ такі розвідки вченого: «Важлива і невідкладна справа» (1941), «Яка букіністична торгівля нам потрібна» (1941), «Асканія Нова та її завдання» (1942), «Мова мертвого дерева» (1942), «Загадка Атлантиди» (1942), «Карл Ернст фон-Бер (До 150-річчя з дня народження)» (1942), «Важливий додатковий прибуток від лісу» (1942). Цілком ймовірно вважати, що співпраця С. Я. Парамонова з часописами «Українське слово» і «Нове українське слово» була значно ширшою, адже на сторінках газет нами виявлена низка публікацій, підписаних псевдонімом «Лісовий» та криптонімом «С. П.», які можуть належати вченому.

Про свою публіцистичну діяльність у Києві під час Другої світової війни С. Я. Парамонов пізніше згадував: «Єдине, що існувало, яке нагадувало культуру, – це газети по великих містах... Брав участь у газеті й я, але взяв одразу суто «нейтральну» лінію – писав про Атлантиду, про цікаві наукові знахідки, одним словом на аполітичні теми. На чолі редакційного апарату були в більшості науковці: Штепа, Якубський, Окиншевич, так чи інакше зв'язані в минулому з Академією» [9].

У фондах НБУВ зберігається чимало праць С. Я. Парамонова часів його еміграції. Зокрема, в особовому архівному фонді вченого, що міститься в Інституті архівознавства НБУВ, відклалися його дослідження із зоології: одна брошура і 84 статті, опубліковані протягом 1945–1967 рр. [10]. Історичні розвідки С. Я. Парамонова у фонді представлено реферованими витягами з його дослідження «Перегляд основ історії слов'ян» [11].

У фонді № 258 «Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена АН УРСР», що міститься в Інституті архівознавства НБУВ, нам вдалося виявити два томи неопублікованого дослідження С. Я. Парамонова «Еволюція та її сутність (факти і висновки)» (оп. 2, спр. № 46, 47), надісланого з Австралії Зентою Розалією Лієпою. На звороті обкладинки першого тому нею зроблено напис, у якому вказано, що це є остаточний варіант рукопису дослідження С. Я. Парамонова [12]. Окрему справу в цьому ж фонді (оп. 2, спр. № 52) утворює праця С. Я. Парамонова «Хемогенез – нова теорія еволюції», при вивченні якої остання виявилася не чим іншим, як машинописною копією праці «Еволюція та її сутність (факти і висновки)». Машинописний варіант відрізняється від автографа лише тим, що додатково у своїй структурі має англomовне резюме. Імовірно, це був підготовлений вченим для друку варіант праці

«Еволюція та її сутність (факти і висновки)», яка мала б побачити світ під назвою «Хемогенез – нова теорія еволюції», але брак коштів завадив Сергію Яковичу здійснити свій задум.

Значний масив документів С. Я. Парамонова зберігається у фонді відділу зарубіжної україніки НБУВ, які висвітлюють його діяльність як поета, письменника, публіциста, літературознавця та історика. Серед них низка творів, виданих С. Я. Парамоновим за кордоном під псевдонімом «Сергей Лесной». Зокрема, це збірка поезій «Пісні природи», що побачила світ 1948 р. у Парижі. У віршах Сергій Якович звертається до теми гармонійної єдності людини і природи та щиро ділиться з читачем власними відчуттями, які викликають у нього явища природи, її краса. У поезіях відображені незабутні враження вченого від наукових експедицій до Середньої Азії, Кавказу, Криму.

Протягом 1950–1953 рр. у Парижі під псевдонімом «Сергей Лесной» вийшли друком чотири випуски праці С. Я. Парамонова «Слово о полку Ігоревім» (до 150-ліття від дня опублікування). Готувався до друку й п'ятий випуск – «Пошуки і здогадки. Бібліографія «Слова о полку Ігоревім», – який, на жаль, так і не побачив світ. У НБУВ зберігається перший випуск цієї праці, де С. Я. Парамонов порушує низку важливих для дослідників «Слова о полку Ігоревім» питань: «У чому секрет невичерпного інтересу до «Слова о полку Ігоревім?», «Слово» – це поема чи політична відозва?», «Ким був автор «Слова»: християнином чи язичником?», «Слово о полку Ігоревім» – це достовірний твір XII ст. чи фальсифікація пізніших часів?», «Коли, де і ким було написано «Слово»?» тощо.

Увагу С. Я. Парамонова привертала проблема походження Русі та історія українського народу. В 1963 р. у Вінніпезі побачила світ його брошура «Звідки ми, чії ми діти? (Нове з історії Стародавньої Русі)», а роком пізніше там же вийшла його монографія «Русь, звідки ти?: Основні проблеми історії Стародавньої Русі», які зберігаються у фонді відділу зарубіжної україніки НБУВ.

У брошурі С. Я. Парамонов у доступній формі висвітлює історію України, а також висловив свою думку щодо сучасного стану країни. Зокрема, вчений наголосив: «Україна спливла на обрій Європи та всього людства, як значний фактор, що має свою власну територію, мову, культуру й історію. «Закрити» Україну вже не можна. Лишається останній етап: займання серед народів світу незалежного, правдивого місця» [13].

Проблему походження Русі вчений намагався

вирішити за допомогою достовірних фактів і логіки. Саме така методологічна установка вивела його на тексти, вирізані примітивною слов'янською мовою на дерев'яних дощечках. Їх у 1919 р. у бібліотеці садиби Донець-Захаржевських-Задонських (Харківщина) знайшов художник, полковник російської армії Ф. А. Ізенбек. «Дощечки Ізенбека», які С. Я. Парамонов вважав оригінальним язичницьким літописом, що охоплював історію Русі за 1500 років до Діра, були названі «Влесова книга», оскільки в одному з місць тексту було сказано: «Влес цю книгу потщемо» [14]. У 1966 р. вчений видав працю «Влесова книга» – язичницький літопис доолегової Русі (Історія знахідки, текст і коментарі)», в якій одним з перших дослідив «Влесову книгу» як «протослов'янський документ».

У фонді відділу зарубіжної україніки НБУВ зберігаються праці С. Я. Парамонова з питань культури України та його літературознавчі дослідження, опубліковані у журналах «Віра й культура» («Коли й де охрестилася княгиня Ольга», «Ікони «Богородиця Пирогоща» і «Володимирська» – дві різні ікони») та «Новий літопис» («Нове про «Слово о полку Ігоревім», «Ми і прагнення до правди», «Віра стародавніх русинів», «Влесова книга», і що ми про неї знаємо»).

Викремимо статтю С. Я. Парамонова «35-ліття Української академії наук (УАН)», що побачила світ 1953 р. на шпальтах науково-популярного щомісячника «Віра й культура», який у Вінніпезі видавав видатний український мовознавець, історик церкви І. І. Огієнко. У цій статті дослідник, розкриваючи великий вклад УАН у розвиток української культури, висвітлив її діяльність її бібліотеки. Зокрема, автор наголосив, що за короткий час бібліотека УАН (нині Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) стала однією з найбільших бібліотек світу, а її діяльність сприяла становленню в Україні низки регіональних бібліотек [15].

У журналі «Віра й культура» С. Я. Парамонов опублікував низку спогадів про українських учених і діячів мистецтва. У 1952 р. вийшли його мемуари про академіка А. Ю. Кримського, якого Сергій Якович вважав «тілом, душею, мозком і основним рушієм Української академії наук» [16]. Згодом побачили світ спогади С. Я. Парамонова про видатного українського художника І. С. Їжакевича, з яким вчений познайомився під час експертизи картин митця, що мали прикрашати приміщення Геологічного музею Всеукраїнської академії наук. Протягом 1957–1962 рр. під назвою «Що зробили німці

з наукою та науковцями в Україні» вчений публікує спогади про життя у Києві в 1941–1943 рр., у яких розкривалися злочини окупантів. Зазначимо, що у фонді відділу зарубіжної україніки НБУВ представлені лише окремі випуски мемуарів С. Я. Парамонова «Агатангел Кримський» і «Що зробили німці з наукою та науковцями».

Часописи «Віра й культура», «Новий літопис» містять низку рецензій С. Я. Парамонова, деякі з них не увійшли до опублікованих бібліографій вченого. Так, звернемо увагу майбутніх дослідників творчості С. Я. Парамонова на такі його розвідки: «Не сійте розбрату в Україні» («Віра й культура», 1954 р.) – рецензія на книгу І. Д. Нагаєвського «Католицька церква в минулому й сучасному Україні»; «Буковина» («Віра й культура», 1958 р.) – рецензія на книгу «Буковина, її минуле й сучасне», що вийшла у Парижі в 1956 р.; «М. І. Марченко. Історія української культури. Київ, 1961. 1–286. В-во «Радянська школа» («Новий літопис», 1963 р.); «І. М. Шекера. Міжнародні зв'язки Київської Русі» («Новий літопис», 1964 р.).

У фонді періодичних видань НБУВ зберігаються праці С. Я. Парамонова, надруковані у науково-популярному щомісячнику «Природа», а саме його статті «Вирішення загадки» (1960) і «Походження фауни і флори Криму» (1962) та перевидані часописом спогади вченого «Академік-мандрівник» П. К. Козлов» (1993).

У документах, що відклалися у фондах НБУВ, можна знайти матеріали до бібліографії С. Я. Парамонова. Зокрема, це перша друкована бібліографія С. Я. Парамонова, до якої включено 36 розвідок вченого з систематики двокрилих за 1921–1931 рр. Вона була складена самим С. Я. Парамоновим і опублікована 1931 р. у «Збірнику праць Зоологічного музею» як додаток до його статті «Матеріали до монографії родів сімейства *Amictus*, *Lyophlaeba* та ін. *Bombyliidae* (Diptera)» [17]. В Інституті архівознавства НБУВ зберігаються список друкованих праць С. Я. Парамонова з його особової справи (1936) [18] та списки наукових праць вченого із зоології та історії слов'ян і походження Русі, які після смерті С. Я. Парамонова нам надіслала Зента Розалія Ліпа [19]. Відомості про публікації С. Я. Парамонова також розміщені в часописах «Вісті Української академії наук» [20], «Віра й культура» [21, 22] та у збірниках документів і матеріалів з історії Національної академії наук України, підготовлених Інститутом архівознавства НБУВ [23].

Остання публікація бібліографії С. Я. Парамонова, як зазначалося вище, була здійснена В. О. Кор-

неєвим спільно з Н. Л. Евеньюсом, А. М. Кравцовим і Ю. І. Ковалівим у 2014 р. Вона містить список біологічних праць ученого (198 позицій за 1915–2003 рр.) та бібліографію його літературних творів, спогадів, історичних, літературознавчих і публіцистичних праць (103 публікації за 1945–2012 рр.).

У ході дослідження нам вдалося виявити праці С. Я. Парамонова, які не увійшли до опублікованої бібліографії вченого і можуть її доповнити. Зокрема, це розвідки вченого, опубліковані в українських часописах «Українське слово», «Нове українське слово», «Последние новости» під час Другої світової війни, та його рецензії й стаття [24], що вийшли друком у журналах «Віра й культура» та «Новий літопис».

Додамо, у фондах НБУВ також відкритися архівні документи, які проливають світло на історію написання й публікацію низки праць С. Я. Парамонова та містять оцінку його наукового доробку окремими вченими. Мешкаючи в Австралії, С. Я. Парамонов листувався з українськими науковцями, яких він знайомив зі своїми здобутками, інформував про видавничі плани, роботу над новими творчими проектами. В Інституті рукопису НБУВ зберігається листування Сергія Яковича з відомим вченим-зоологом М. В. Шарлеманем, у якому обговорюється робота С. Я. Парамонова над такими працями, як «Слово о полку Ігоревім» (до 150-ліття від дня опублікування), «Історія «Русів» у неспотвореному вигляді», «Перегляд основ історії слов'ян» тощо [25]. В Інституті архівознавства НБУВ відкритися листи С. Я. Парамонова до члена-кореспондента АН УРСР А. С. Лазаренка, де йдеться про дослідження вченого «Влесова книга» – язичницький літопис доолегової Русі (Історія знахідки, текст і коментарі), «Хемогенез – нова теорія еволюції», його роботу над спогадами та ін. [26].

В особовому архівному фонді академіка АН УРСР І. Г. Підоплічка вдалося виявити автограф його статті «Чому один зоолог став істориком?», у якій зроблено спробу оцінити наукову діяльність С. Я. Парамонова, зокрема, історичні та літературознавчі дослідження вченого. І. Г. Підоплічко у своїй розвідці характеризує С. Я. Парамонова як «видатного фахівця-зоолога», глибока ерудиція якого дала можливість створити в галузі історії «досить серйозні праці», які були спрямовані «проти фальсифікації і паплюження» історії та культури України та написані з «великою переконливістю і пристрасністю». На думку І. Г. Підоплічка, головним мотивом написання історичних праць для С. Я. Па-

рамонова було бажання «допомогти своїй Батьківщині, яку він щиро і глибоко любив» [27].

Отже, наукова спадщина С. Я. Парамонова в фондах НБУВ представлена працями з ентомології, орнітології, проблем зоологічної систематики, еволюційної біології й охорони природи, історичними та літературознавчими розвідками, науково-популярними і публіцистичними нарисами, рецензіями, поезіями і спогадами, вивчення яких дасть змогу реконструювати творчу діяльність ученого на всіх етапах його життя.

Список використаних джерел

1. Корнєєв В. О. Справжнє життя Сергія Лесного (матеріали до біографії Сергія Яковича Парамонова) [Електронний ресурс] / В. О. Корнєєв // Українська ентомофауністика. – 2014. – Т. 5. – № 1. С. 1–6. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B81QwTnH2zulbDdzTG5WQjVHc0E/view?pref=2&pli=1>. – Назва з екрана.
2. Korneyev V. A. List of Scientific Publications by Sergey Paramonov / V. A. Korneyev. N. L. Evenhuis // Українська ентомофауністика. – 2014. – Т. 5. – № 1. – С. 37–48.
3. Liepa Z. R. Lists of the scientific works and described species of the late Dr. S. J. Paramonov, with locations of types / Z. R. Liepa // The Journal of Entomological Society of Australia (N.S.W.). – 1969. – Vol. 5. – P. 3–22.
4. Корнєєв В. О. Бібліографічний список нарисів, спогадів та історичних публікацій С. Я. Парамонова / В. О. Корнєєв, А. М. Кравцов, Ю. І. Ковалів // Українська ентомофауністика. – 2014. – Т. 5. – № 1. – С. 49–55.
5. Кравцов А. Русский ученый С. Я. Парамонов (Лесной): к 120-летию со дня рождения / А. Н. Кравцов // Единение. – 2014. – 10 февраля; Шаповал А. І. Особовий фонд Сергія Яковича Парамонова як джерело дослідження біографії та наукової діяльності вченого / А. І. Шаповал // Рукописна та книжкова спадщина України. – 2014. – Т. 18. – С. 91–112; Його ж. Архівні джерела до наукової біографії С. Я. Парамонова / А. І. Шаповал // П'ятнадцять джерелознавчі читання (присвяч. 70-річчю створення кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки КНУ. Матеріали Всеукр. наук. конф. 4 листопада 2014, м. Київ, секція 2 «Архівознавство та документознавство». – К., 2014. – С. 41–43.
6. Парамонов С. Я. Два нових види родини Bombyliidae (Diptera) з Палеарктики / С. Я. Парамонов // Записки фізико-математичного відділу ВУАН. – 1924. – Т. I, вип. 2. – С. 59–62; Його ж. Четыре новых вида рода Progachthes Lw. (Diptera, Bombyliidae) из палеарктической области / С. Я. Парамонов // Ежегодник Зоологического музея. – 1926. – Т. XXVII, вип. 1. – С. 76–87; Його ж. Матеріали до монографії деяких родів родини Bombyliidae (Diptera) / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – Київ : Вид-во ВУАН, 1929. – № 6. – 161 с.; Його ж. Про деякі цікаві знахідки двокрильців в Арменії / С. Я. Парамонов //

- Журнал Біо-Зоологічного циклу. – 1934. – № 4(8). – С. 31–39; *Його ж.* Про деякі цікаві знахідки двокрильців на Маріупольщині / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – Київ : Вид-во ВУАН, 1936. – № 16. – С. 113–123; *Його ж.* Критичний огляд сучасних і викопних родів Bombyliidae (Diptera) всього світу / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – К. : Вид-во АН УРСР, 1939. – № 23. – С. 23–50; *Його ж.* Нарис біології, поширення і економічного значення Bombyliidae (Diptera) / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – К. : Вид-во АН УРСР, 1939. – № 23. – С. 51–88; та ін.
7. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі ІА НБУВ), ф. 258, оп. 2, спр. 58, арк. 101–102 зв.
8. *Парамонов С. Я.* Біологічна загадка нафтової мухи / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – К. : Вид-во ВУАН, 1935. – № 14. – С. 59–63; *Його ж.* Досліди над ентомофауною янтарів / С. Я. Парамонов // Збірник праць Зоологічного музею. – К. : Вид-во АН УРСР, 1936. – № 18. – С. 53–64; *Його ж.* Биологическая загадка мухи *Lucilia sericata* (к вопросу о лечении некоторых болезней инфекционного характера личинками мух) / С. Я. Парамонов // Природа. – 1936. – № 11. – С. 77–83; *Його ж.* Одиночные пчелы-мегахилиды – вредители электросети / С. Я. Парамонов // Природа. – 1941. – № 3. – С. 124–125; та ін.
9. *Парамонов С. Я.* Що зробили німці з наукою та науковцями в Україні (спогади науковця) / С. Я. Парамонов // Віра й культура. – 1962. – № 3. – С. 17.
10. ІА НБУВ, ф. 310, оп. 1, спр. 1–28, 30–42.
11. ІА НБУВ, ф. 310, оп. 1, спр. 29, 2 арк.
12. ІА НБУВ, ф. 258, оп. 2, спр. 46.
13. *Парамонов С. Я.* Звідки ми, чий ми діти? (Нове з історії Стародавньої Русі) / С. Я. Парамонов. – Вінніпег, 1963. – С. 71.
14. *Парамонов С. Я.* «Влесова книга» й що ми про неї знаємо / С. Я. Парамонов // Новий літопис. – 1964. – № 13. – С. 42.
15. *Парамонов С. Я.* 35-ліття Української академії наук (УАН) / С. Я. Парамонов // Віра й культура. – 1953. – № 1. – С. 54.
16. *Парамонов С. Я.* Агатангел Кримський / С. Я. Парамонов // Наша культура. – 1952. – № 1. – С. 17.
17. Список праць С. Я. Парамонова з систематики двокрильців (головним чином роду Bombyliidae) // Збірник праць Зоологічного музею. – К. : Вид-во ВУАН, 1931. – № 11. – С. 212–213.
18. ІА НБУВ, ф. 310, оп. 1, спр. 45, арк. 4–7.
19. ІА НБУВ, ф. 310, оп. 1, спр. 43, 2 арк.
20. Нові видання УАН // Вісті Української академії наук. – 1935. – № 4. – С. 73; Нові видання УАН // Вісті Української академії наук. – 1936. – № 1–2. – С. 156; Нові видання АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1936. – № 10. – С. 63.
21. Зміст «Віри й культури» // Віра й культура. – 1954. – № 12. – С. 27, 28; 1957. – № 2. – С. 26; 1958. – № 12. – С. 28.
22. Серед нових книжок // Віра й культура. – 1956. – № 5. – С. 30; № 8. – С. 29; 1957. – № 2. – С. 30; 1958. – № 10–11. – С. 27.
23. Історія Національної академії наук України (1918–1933) : науково-довідковий апарат. – К., 2002. – С. 129, 175, 202, 230; Історія Національної академії наук України (1934–1937) : документи і матеріали. – К., 2003. – С. 612, 682, 753; Історія Національної академії наук України (1938–1941) : документи і матеріали. – К., 2003. – С. 732, 794, 836; Історія Національної академії наук України (1941–1945) : частина 2. Додатки. – К., 2008. – С. 372.
24. *Парамонов С. Я.* Папа Римський є звичайний патріарх у церкві / С. Я. Парамонов // Віра й культура. – 1956. – № 2. – С. 19, 20.
25. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, ф. 49, од. зб. 78, арк. 314–318; од. зб. 333, арк. 1–2; од. зб. 830, арк. 1, 1 зв.; од. зб. 831, арк. 1–2 зв.
26. ІА НБУВ, ф. 313, оп. 1, спр. 96, арк. 1–4 зв.
27. ІА НБУВ, ф. 139, оп. 1, спр. 164, арк. 1–6.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2016 р.

UDC 027.021(4Укр-25):090.1:929Парамонов

Andrii Shapoval,

PhD, senior researcher, Vernadsky National Library of Ukraine

SCIENTIFIC HERITAGE OF S. YA. PARAMONOV IN FUNDS OF VERNADSKY NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE

In the article observes of the scientific heritage of the known Ukrainian zoologist, historian, literary critic, poet and writer S. Ya. Paramonov, which is kept in funds of Vernadsky National Library of Ukraine. The special attention is paid to the scientific and publicistic works of the scientist, which were not included in his bibliography published.

К е у в о р д с : S. Ya. Paramonov, Vernadsky National Library of Ukraine, scientific heritage.

УДК 027.021(4Укр-25):090.1:929Парамонов

Андрей Шаповал,

канд. ист. наук, старш. науч. сотрудник Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ С. Я. ПАРАМОНОВА В ФОНДАХ НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ УКРАИНЫ ИМЕНИ В. И. ВЕРНАДСКОГО

В статье рассмотрено научное наследие известного украинского зоолога, историка, литературоведа, поэта и писателя С. Я. Парамонова, которое хранится в фондах Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского. Особенное внимание обращено на научные и публицистические труды ученого, которые не вошли в его опубликованную библиографию.

К л ю ч е в ы е с л о в а : С. Я. Парамонов, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского, научное наследие, «Збірник праць Зоологічного музею», журнали «Українське слово», «Віра й культура».